

Bu yazı, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 20-24 Eylül 2004'te Ankara'da yapılan III. Din Şurası'nda Recai Gündoğan'ın Avrupa'da Kur'an-ı Kerim ve Dinii Bilgiler Kursları: Problemler ve Çözüm Önerileri (Almanya Örneği) başlıklı tebliğini müzakere metnidir, **III. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, ss. 410-412.

Şimdi, ikinci müzakerecimizi davet ediyorum; Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın, buyurun.
Prof. Dr. M. Zeki Aydın - Teşekkür ediyorum Hocam.

Önce, tüm değerli hocalarımı sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Recai Bey, 15 sayfalık tebliğini burada tam sunamadı. Tebliğinde, önce Kur'an kurslarının durumunu ortaya koyuyor, sorunları açıklıyor ve arkasından da öneriler geliştiriyor. Ben, ilgili arkadaşların, özellikle tebliği ayrıntılı olarak okumalarını tavsiye ediyorum. Ben de katkıda bulunmak üzere görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Sabahleyin açılış oturumunda Diyanet İşleri Başkanımız şöyle bir şey demişti: "Kısa vadede, orta vadede ve uzun vadede uygulanmak üzere çözüm önerileri, somut öneriler bekliyorum." Ben de bu çerçevede, önce 2000 yılında Avrupa Birliği Şurasında, 2002 yılında Kayseri'de sunduğum tekliflerimi tekrarlıyorum. Öncelikle sorunu temelinden almak ve ona göre çözüm arayışına girmek daha uygundur. Bu sorunun temelinde, Avrupa'daki insanlarımızın yerinin belirlenmesi yatmaktadır. Artık, Avrupa'daki işçilerimize geçici, gurbetçi işçi şeklinde bakmamak gerekiyor. Onlardan geri dönecek kimse yok gibidir. Dolayısıyla onlar orada kalıcıdırlar. O zaman, onların kendilerini adlandırdığı gibi, biz de kendilerine "Batı Avrupa Türkleri" diyelim. Batı Avrupa'da yaşayan Türklerin çeşitli sorunları, ihtiyaçları var, kendileri orada nasıl kalıcı iseler, sorunları da kalıcıdır. Dolayısıyla bu ihtiyaçlarına da geçici çözümler yerine, kalıcı çözümler üretelim.

Nedir geçici çözüm? Geçici çözüm, buradan oraya din görevlisi seçip göndermek veya buradan sınavla veya başka usullerle din dersi öğretmeni göndermek. Bu, bana göre geçici bir çözümdür. Bunu aşım, kalıcı çözümler üzerinde kafa yormamız gerekiyor. O halde kalıcı çözüm nedir? Uzun vadede en temel kalıcı çözüm, orada ilahiyat fakültesi açmaktır.

Buradan giden görevlilerimizin çoğu, orayı tanımadan gitmektedir. Orayı tam tanıyıp verimli olduğu zaman, yani 4 yıl sonra veya 5 yıl sonra tekrar geri dönmek durumundadır. Bunun nedenlerini biliyoruz. Üstelik, burada yetişme tarzımızla orada yetişen neslin yetişmesi arasında çok fark vardır. Dolayısıyla bir uyum sağlayamamaktayız. Bunun için, orada ilahiyat fakültesi açmamız gerekmektedir.

Peki, ilahiyat fakültesini nerede açabiliriz? Teorik olarak, bütün Avrupa ülkelerinde özel okul açmak mümkündür, hiçbir yasal engel bulunmamaktadır. Bu açılan özel okullara devlet yardımı almak da mümkündür. Ancak, yasal durum böyle olmasına rağmen, pratikte bu zor olmaktadır. Ben, somut olarak önerdiğim ülkelerin durumunu tablolaştırdım. Almanya, Avusturya, Belçika ve Hollanda'da devlet yardımı alınabilir. Bunun dışında, Belçika dışındaki ülkelerde, devletin kendi üniversiteleri içerisinde de ilahiyat fakültesi açmak mümkündür. Nitekim Almanya ve Avusturya'nın kendi üniversiteleri içerisinde ilahiyat fakülteleri bulunmaktadır. Fransa'da da bu tür çalışmalar devam etmektedir.

Almanya'da yasal bir engel olmamasına rağmen, özel okul açmak pratikte çok zor dur, mümkün değil gibi bir şey. Çünkü, Alman devleti kontrolü hiçbir zaman kendi elinden bırakmak istememektedir.

Avusturya'da şu anda lise ve Viyana Üniversitesinin içerisinde bir ilahiyat fakültesi bulunmaktadır. Orada bir özel ilahiyat fakültesi açmak mümkündür, Devlet yardımı almak da mümkündür; çünkü, Avusturya Avrupa'da İslam'ı ilk tanıyan ülkelerden birisidir,

1900'lü yılların başında, buradaki Müslümanlar Osmanlıya bağlı kalmasını diye İslam'ı tanımış ve İslam teşkilatını kurmuş bir ülkedir.

Fransa, çok sayıda Müslüman'ın bulunduğu bir ülke; ancak, laiklik anlayışı gereği devletten yardım almak özel okullar için çok zor olmaktadır. Özel okul açılrsa, masrafları tamamen Müslümanların kendileri karşılayacağı için, burada da güçlükler vardır.

Hollanda, devlet yardımı almanın kolay olduğu bir ülkedir; orada da özel okul açılabilir. Nitekim, bu ülkede, bir İslam Üniversitesi bulunmaktadır, ikincisinin de çalışmalarını duyuyoruz.

Belçika ise, çok daha farklı bir ülkedir. Belçika, yaklaşık olarak eğitimin yarısı kilise okulları, yansı devlet tarafından yürütülen bir ülkedir. Dolayısıyla ülkede özel okullara devlet yardımı almak kolaydır. Örnek olarak veriyorum: 100 bin nüfuslu Protestanların ilkokuldan ilahiyat fakültesine kadar her öğretim düzeyinde okulları vardır. Müslümanların sayısı 350 ila 400 bin civarındadır; bu, yüzde 4'e tekabül etmektedir. Müslümanların sadece bir ilköğretim okulları vardır. Belçika'da açılacak bir ilahiyat fakültesinin avantajı da şudur: Ülkede 3 tane resmi dil vardır; Fransızca, Almanca ve Flamanca. Dolayısıyla burada açılacak bir ilahiyat fakültesinden tüm Avrupa ülkelerine öğrenci yetiştirmek mümkündür. Nitekim, Protestanların ilahiyat fakültesinde bu imkan vardır.

Bu uzun vadedeki çözümlerin yanında, kısaca Türkiye'de yapılabilecekleri dile getiriyorum.

Recai Bey'in de söylediği birinci teklif, ilahiyat fakültelerinde tezsiz yüksek lisans programlarının açılmasıdır. Buraya Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı da kendi göndereceği personeli seçmeli, ilahiyat fakültesine 1,5 yıllık -tezli veya tezsiz, önemli değil yüksek lisans programı açılmalıdır.

İkincisi, oradaki lise mezunu gençlerimizin gelip burada İlahiyat fakültesini okuyup oraya gönderilmeleridir. Bu, çok büyük kazançlar sağlayacaktır. Oranın kültürü içinde yetişmiş çocuklar, aynı zamanda Türk kültürünü de tanyacaklardır. Çünkü bugün "nerelisin?" dediğiniz zaman, "Ben Hamburgliyum" diyen bir nesil var, kendi baba ocağını bile unutmuştur. Onlar buraya gelir de burada Türk anlayışıyla ilahiyat fakültesinde okuyup giderlerse, oraya daha iyi hizmet verebilirler. Bunun için Diyanet İşleri Başkanlığı bir kampanya yapabilir, gençler teşvik edilebilir, lise mezunu öğrencilerin gelip burada ilahiyat fakültelerinde okuyup geri gönderilmeleri sağlanabilir. Asıl amacı yurt dışına din görevlisi yetiştirmek olan Anadolu İmam-Hatip liselerinin yeniden bu anlayışla gözden geçirilmeleri ve gerçekten oraya gönderilmek üzere, Anadolu İmam-Hatip liselerinde öğrenci yetiştirmeleri de kısa vadede çözüm olabilir.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Komisyon Başkanı - Ben de çok teşekkür ediyorum.